

УДК 37.01
В96

Серія «Для турботливих батьків»

Рецензент:

Т. О. Бондар, кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри менеджменту освіти ПОІППО ім. М. В. Остроградського

В'юнник, Вікторія Олександрівна

В96 **Думай сам! 10 крутезних способів навчити дитину мислити критично. 5—6 років / В. О. В'юнник, Г. О. Новик. — Х. : Вид. група «Основа», 2021. — 56 с. : іл., схеми, табл. — (Серія «Для турботливих батьків»).**

ISBN 978-617-00-3969-9.

Книга містить добірку унікальних, нестандартних, цікавих завдань, які можна виконувати з дітьми будь-якої вільної хвилини вдома, під час візиту до магазину чи прогулянки. Вправи формують у малят важливі навички критичного мислення, вміння ухвалювати розважливі рішення.

Посібник буде корисний батькам дітей 5—6 років.

УДК 37.01

Безкоштовний додаток роздруківок до книги знайдете на сайті видавництва:

Науково-популярне видання

Серія «Для турботливих батьків»

**В'ЮННИК Вікторія Олександрівна
НОВИК Ганна Олегівна**

**ДУМАЙ САМ!
10 КРУТЕЗНИХ СПОСОБІВ НАВЧИТИ ДИТИНУ
МИСЛИТИ КРИТИЧНО. 5—6 РОКІВ**

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *Є. С. Островський*
Коректор *О. М. Журенко*

Підп. до друку 05.02.2021. Формат 84×108/16. Папір офсет.
Гарнітура Аріал. Друк офсет. Ум. друк. арк. 5,88. Зам. № 21—02/08.

ТОВ «Видавнича група «Основа»».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6058 від 01.03.2018.
Україна, 61001 Харків, вул. Плеханівська, 66.
Тел. (057) 731-96-34. E-mail: office1@osnova.com.ua
osnova.com.ua, book.osnova.com.ua

Телефон для замовлення: 0-800-505-212
(безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК».
Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. (057) 703-12-21.
www.triada-pack.com, e-mail: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)

ISBN 978-617-00-3969-9

© В'юнник В. О., Новик Г. О., 2020
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2021

ПЕРЕДМОВА

Ви тримаєте в руках унікальний посібник, створений мамами, які мають на двох шестеро дітей — трое дівчаток і трое хлопчиків (будьте певні — ґендерну рівність у посібнику збережено!).

Одним із мотивів створення цієї сучасної та необхідної книги є мрія, щоб майбутні покоління українців мислили критично, не губилися в потоках інформації.

Обидві мами є педагогинями, які понад 20 років працюють із дітьми дошкільного віку, навчають тисячі педагогів України методів та прийомів роботи із сучасними дітьми.

На теренах української навчальної та виховної літератури цей посібник є новинкою. У ньому сконцентровано матеріал для розвитку навичок критичного мислення у дітей 5—6 років.

Як відомо, сучасні роботодавці зацікавлені в співробітниках, що володіють десятком різноманітних умінь, не прив'язаних до конкретного фаху, так званих *soft skills* (з англ. *soft* — «м'який/гнучкий» та *skills* — «навички») — універсальних навичок європейського рівня (креативно мислити й управляти часом, навички комунікації, нетворкінгу, керування проєктами, командоутворення, володіння ІТ-інструментами, відеомонтажу тощо). Наразі це є одним із найважливіших викликів та *must have* нашого часу! А критичне мислення є їхньою невід'ємною складовою. Чому? Поміркуймо разом.

ВИ БАЖАЄТЕ, ЩОБ ВАША ДИТИНА

- мала власну думку та могла її аргументувати;
- розпізнавала реальні факти та фальшиві твердження;
- самостійно робила вибір, ухвалювала рішення та брала відповідальність за свої вчинки та слова?

Залиште школі розвиток академічних навичок та «прокачування» знань із математики, читання, письма. Ви ж можете дати своїм дітям навички

Можливо, вас турбує думка про те, що дитина може стати жертвою маніпуляції та насадження чужої позиції й міркувань?

Наша книга містить інструменти, що допоможуть вам з цим!

Ми пропонуємо короткі та прості вправи, що розвивають критичне мислення у дітей. З допомогою простих завдань ви досягнете бажаного результату.

якісного життя у суспільстві. Адже щоденно ви і ваші дітлахи отримуєте сотні викликів, що потребують швидкого включення та ухвалення рішення, гнучкості та активної обробки великого пласту інформації.

- Яким чином це реалізувати?
- Чи є практичні вправи і підказки, які допоможуть вам активізувати та навчити дітей?

Так, звісно є! Тож уперед, гортайте сторінки, беріть ключики до розвитку та тренування навичок критичного мислення.

Ми також не закликаємо вас щоденно навантажувати дитину вправами та активностями з розвитку критичного мислення. Усе добре в міру. Ми уклали посібник з урахуванням особливостей розвитку головного мозку дитини.

Як стверджують сучасні науковці (нейробіологи, кінезіологи, психологи), у дітей 3—7 років головний мозок активно розвивається.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ — ПОСІБНИК НЕ Є ЧАРІВНОЮ ПАЛИЧКОЮ!

Структура книги проста. Спершу ми розглядаємо поняття «критичне мислення». Потім знайомимо з техніками й графічними організаторами та показуємо, як в ігровій формі їх застосовують на практиці. Наприкінці

підбиваємо підсумки. Це важливий розділ, де ви з донькою або сином занотуєте найяскравіші враження від виконаних вправ та ігор.

Наш посібник має на меті допомогти батькам поступово та ненав'язливо ввести дитину в сучасний інформаційний світ, простими вправами підготувати її, створити основу для розвитку та навчання.

Звісно, працювати над розвитком критичного мислення необхідно продовжувати. Для цього є відповідні вправи та інструменти. Вони будуть і вже знайомими,

і зовсім новими та цікавими, більш доречними для їхнього віку, з якими діти познайомляться у нашій книзі.

Однією з головних навичок людини 21 століття є сталий розвиток упродовж життя. Тож допоможімо нашим дітям сформувати цю навичку!

ХАЙ СИЛА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗРОСТАЄ З КОЖНОЮ ВПРОВАДЖЕНОЮ ВПРАВОЮ!

Розділ 1.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО СВІТУ

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ — ЦЕ...

Нумо знайомитися із поняттям «критичне мислення» та його перевагами.

Критичне мислення — це комплекс мисленнєвих операцій, який утворюють аналіз, порівняння, синтез та оцінювання інформації, що надходить із різних джерел. Дає людині змогу бачити проблему з різних ракурсів, ставити під сумнів почуте й побачене, навіть якщо це джерело є авторитетне; формує вміння робити свідомий вибір.

На думку американської психологині Даяни Халперн, яка є викладачкою, авторкою книги «Психологія критичного мислення», «критичним» називають тип мислення, заснований на пізнавальних навичках і стратегіях, які дають людині змогу робити виважені, логічні та цілеспрямовані висновки. Д. Халперн зауважує, що критичне мислення не є вродженим. Ми можемо його тренувати та розвивати!

Критичне мислення — це свідоме рефлексивне мислення, що сприяє ухваленню рішення, якому людина вірить та розуміє, як діяти.

Вінсент Руджеро, професор Нью-Йоркського університету, стверджує, що стартовим механізмом для запуску розвитку критичного мислення є схильність дитини бути чомучкою, здатність дивуватися та прагнення шукати відповіді на питання.

ВАЖЛИВО! Мислити критично не означає бути цинічним та постійно в усьому сумніватися чи прискіпуватися до кожного. Критичне мислення дає змогу не потонути у великому океані інформації, ставити її під сумнів, ухвалювати рішення та робити вибір. Важливою стає не інформація, а наше вміння працювати з нею — аналізувати, відсіювати, шукати орієнтири та правдиві факти, робити висновки та аргументувати власну точку зору, співпрацювати з думками та висновками оточуючих.

ПОРТРЕТ ЛЮДИНИ, ЯКА ВОЛОДІЄ КРИТИЧНИМ МИСЛЕННЯМ

ОСНОВНІ ВМІННЯ ЛЮДИНИ З РОЗВИНЕНИМ КРИТИЧНИМ МИСЛЕННЯМ

АНАЛІЗ

- Ставить запитання
- Досліджує
- Інтерпретує
- Шукає докази
- Скептично ставиться до інформації

КОМУНІКАЦІЯ

- Має розвинене активне слухання
- Співпрацює з іншими (командна робота)
- Ділиться ідеями, комунікує
- Уміє пояснити інформацію та власні переконання

КРЕАТИВНІСТЬ

- Визначає шаблони в інформації
- Ухвалює нестандартні рішення
- Має розвинену уяву, фантазує
- Вивчає питання зусібч
- Виявляє гнучкість та ґрунтовність

БЕЗПРИСТРАСНІСТЬ

- Робить відкриті, не заанґажовані припущення
- Формулює об'єктивні висновки та вибір
- Осмислює інформацію неупереджено
- Руйнує стереотипи

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ

- Ухвалює практичні та дієві рішення
- Приділяє увагу деталям
- Ухвалює рішення та бере відповідальність
- Новатор

Розвиток навичок критичного мислення тісно пов'язаний із розвитком інших навичок — так званих «4К» — *soft skills*, до яких воно належить. Це критичне мислення, креативність, командна робота та комунікація. Вони є універсальними та необхідними кожній людині для досягнення успіху в житті. Наявні в усіх сферах життя людини, не залежно від її віку, статі.

Неможливо розвивати одну навичку та залишати поза увагою інші. В усьому мають бути баланс та рівновага.

Баланс = ставлю запитання + толерантність до висловлювань інших +
+ відповідальність за власні слова

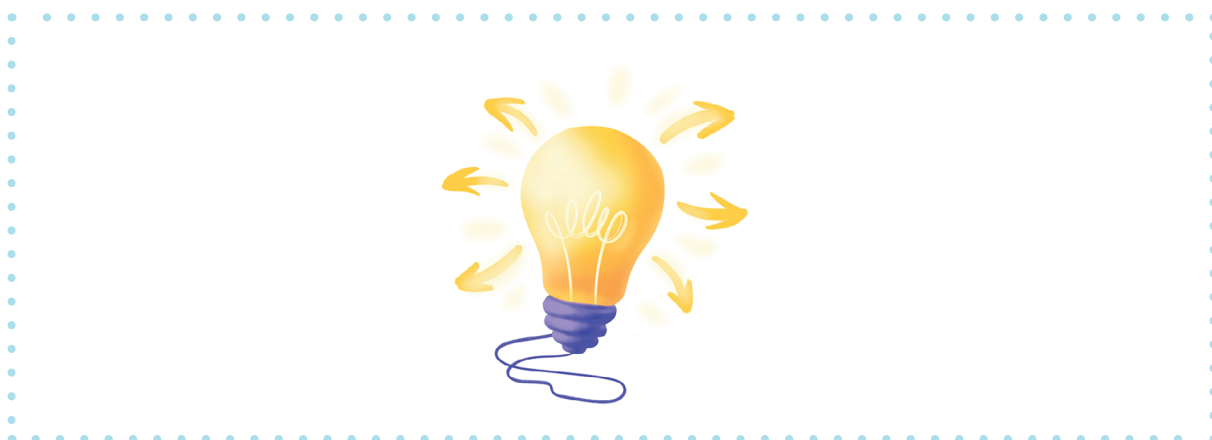
Баланс = пошук інформації + врахування думки всіх у групі +
+ розподіл ролей + креативна подача інформації/продукту

Тому в нашому посібнику, окрім вправ на розвиток критичного мислення, є додаткові вправи для розвитку й інших «м'яких» навичок.

Напишіть на аркуші під кожною з навичок, як ваша дитина їх проявляє (мінімум 10 ситуацій/прикладів).

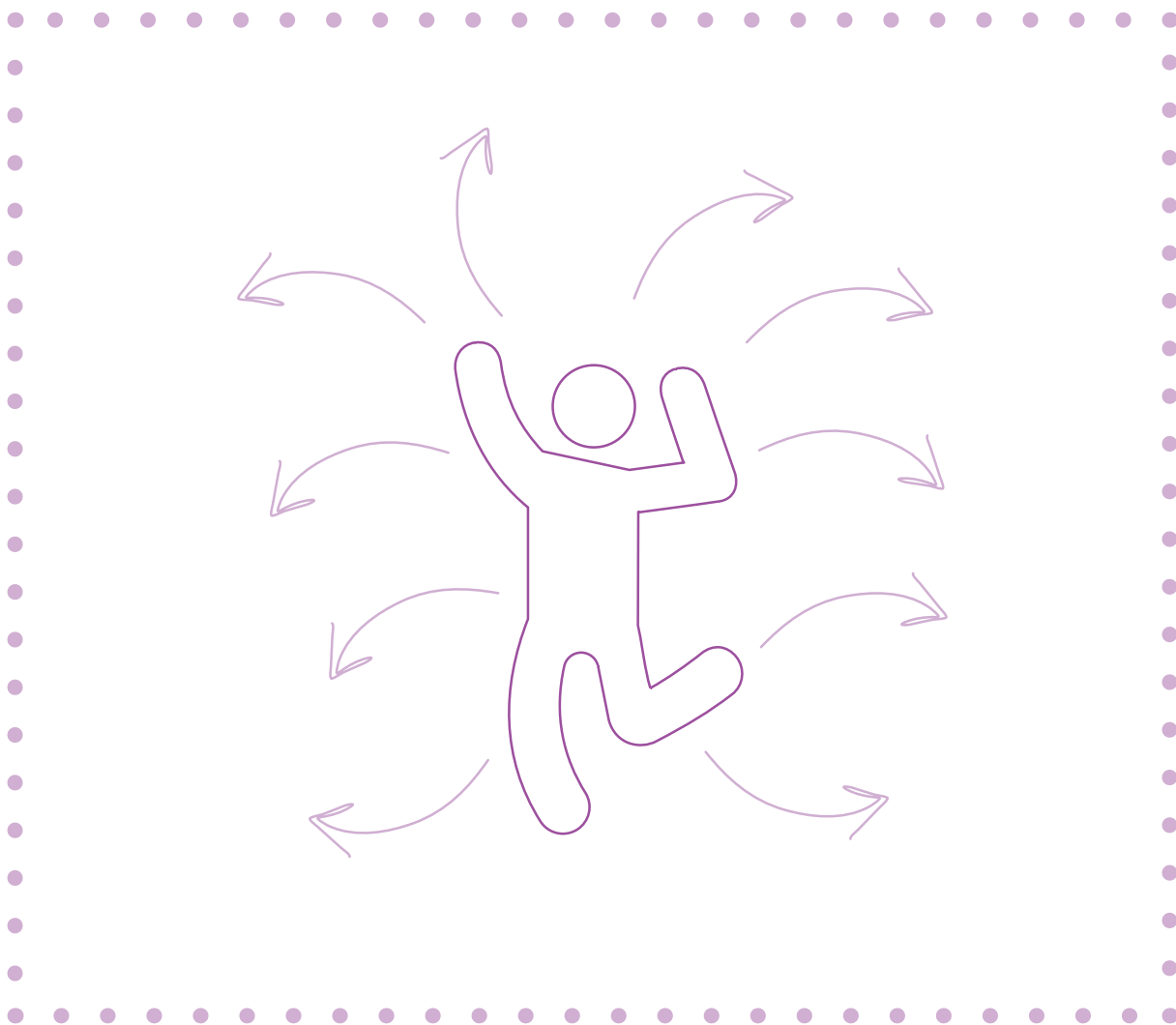
Тепер поміркуйте, яку з них ви хотіли б допомогти дитині поліпшити. Напишіть 10 аргументів навколо «Лампи думок».

ПОРТРЕТ ЛЮДИНИ МАЙБУТНЬОГО

Для того щоб розвивати власну дитину, потрібно уявляти, якою має бути людина у майбутньому, чіткі риси характеру та ознаки особистості, розуміти, які навички їй притаманні.

Ви, безсумнівно, знаєте, якою має бути ваша доросла дитина. Чітко сформулюйте якості особистості, які ви хочете, щоби вона мала. Напишіть їх навколо контуру людини.

Необхідно усвідомити, що покоління батьків та покоління дітей зовсім різні. Погодьтеся, що методи формування якостей людини та відповідні завдання також мають бути сучасними й задовольняти потреби дітей.

Тому почнімо із характеристики нинішнього покоління дітей.

ПОКОЛІННЯ АЛЬФА

Нинішню генерацію називають А — «Альфа». Сюди належать люди, народжені після 2010 року. Їх виховують батьки покоління Z (ті, кому під 30 років) і покоління Y (до 45), й вони є внуками та правнуками X (понад 50 років). А ще їх називають *Google babies*. Цих дітей уважають людьми початку нової ери. Альфи є «найцифровішим» поколінням усіх часів.

ОЗНАКИ ПОКОЛІННЯ АЛЬФА

- Опанування технологій від народження.
- Користування соцмережами та інтернетом.
- Зосередженість лише на потрібному мені.
- Нестандартність рішень, креатив.
- Багатозадачність та нетерплячість.
- Насиченість інформацією.
- Ігнорування авторитетів.
- Допитливість та більша освіченість.

Прекрасно й цікаво, чи не так?

АЛЕ. АЛЕ. АЛЕ...

Покоління Альфа має низку недоліків.

ПРОБЛЕМИ ПОКОЛІННЯ АЛЬФА

- Малорухливий спосіб життя.
- Надмірне «спілкування» з девайсами спричинить проблеми в спілкуванні з однолітками, що вплине на роботу в команді.
- Не «дружать» з тайм-менеджментом, тому важко вкладатися в певні часові рамки.
- Потужний інформаційний потік змусить швидко ухвалювати рішення, бути гнучкими та брати інформацію під сумнів, щоб не стати жертвою маніпуляцій або навіювань.

І ми зможемо допомогти їм у цьому.